

Janusz Kręcidło

Studia doktoranckie na Wydziale Teologicznym UKSW : wczoraj, dziś, jutro

Studia Theologica Varsaviensia 51/1, 197-206

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JANUSZ KRĘCIDŁO MS

STUDIA DOKTORANCKIE NA WYDZIALE TEOLOGICZNYM UKSW – WCZORAJ, DZIŚ, JUTRO

Regularne studia doktoranckie na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie to stosunkowo młoda struktura organizacyjna. Wprawdzie na wydziale tym od momentu jego istnienia w ramach struktur ATK – czyli od 1954 r.¹ – wypromowano wielu doktorów różnych specjalności teologicznych, to jednak dzisiejsza forma studiów doktoranckich w postaci czteroletnich studiów specjalistycznych jest bytem stosunkowo nowym. Praktyka w ATK była taka, że po odbyciu jednolitych studiów magisterskich dziennych lub zaocznych, ich absolwenci mogli zgłaszać się na dwuletnie studia licencjackie, po których można było odbyć jednoroczne studia doktoranckie z określoną liczbą zajęć. Początkowo studia magisterskie odbywały się w cyklu sześcioletnim, a od lat osiemdziesiątych obowiązujące przedmioty uporządkowano w cyklu pięcioletnim². Inne nowe rozwiązanie, które wprowadzono w latach osiemdziesiątych, to możliwość połączenia piątego roku studiów magisterskich z pierwszym rokiem studiów

¹ Kulisy powstania ATK omówione zostały np. w: S. Urbański, *185. Rocznica Wydziału Teologicznego (1816-2001)*, w: *Dorobek naukowy pracowników Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego*, Warszawa 2002, s. 15-34.

² Zob. K. Kłósek, *Działalność administracyjna ks. rektora Romana Bartnickiego*, w: *Ksiądz rektor Roman Bartnicki. Od Akademii Teologii Katolickiej do Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Księga pamiątkowa dla księdza profesora Romana Bartnickiego dedykowana z okazji 40-lecia pracy naukowej*, Warszawa 2012, s. 119.

licencjackich (20 godzin zajęć tygodniowo)³ i odbycia zaraz potem drugiego roku licencjatu (również w wymiarze 20 godzin)⁴, po którym absolwent mógł zdawać – złożyłwszy uprzednio pisemną rozprawę – egzamin magistersko-licencjacki. Znaczna część absolwentów, którzy skorzystali z tej możliwości kontynuowała studia na roku doktoranckim, na którym obowiązywało 10 godzin zajęć tygodniowo⁵.

Przełomowym impulsem dla reorganizacji w polskich uczelniach toku studiów na wszystkich poziomach nauczania było ukazanie się ministerialnej Ustawy o Szkolnictwie Wyższym w dniu 12 września 1990 r. W artykule 4.2 tejże ustawy czytamy: „W uczelni mogą być prowadzone jednolite studia magisterskie, studia wyższe zawodowe i uzupełniające studia magisterskie. Uczelnia może również prowadzić studia podyplomowe, studia doktoranckie oraz studia i kursy specjalne”. Pomimo licznych zachęt ówczesnego rektora ks. prof. Romana Bartnickiego, wdrożenie w życie zaleceń ministerialnych odnośnie do utworzenia studiów doktoranckich spotykało się z pewnym oporem na poszczególnych wydziałach ATK. Opór ten był spowodowany przede wszystkim nieuzasadnionymi obawami, że doktoranci nie byłoby w stanie prowadzić zajęć, które w dotychczasowym systemie kształcenia prowadzili zatrudnieni w tym celu asystenci⁶.

Dokumentem erygującym studia doktoranckie na Wydziale Teologicznym ATK w Warszawie było zarządzenie nr 5/97 ks. rektora Romana Bartnickiego z dnia 27 września 1997 r.⁷ Podstawą prawną do wydania tego rozporządzenia była wspomniana powyżej Ustawa o Szkolnictwie Wyższym z 1990 r. oraz rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 czerwca 1991 r. (§ 1 ust. 1 oraz § 2 ust. 1) w sprawie studiów doktoranckich i stypendiów naukowych⁸. Zarządzenie Rektora powoły-

³ Program studiów na specjalności z teologii biblijnej przewidywał 24 godziny tygodniowo ze względu na konieczność odbycia lektoratów z języków biblijnych, natomiast na specjalności z katechetyki obowiązywały 22 godziny zajęć tygodniowo.

⁴ Liczba godzin dla specjalności z biblistyki i katechetyki j.w.

⁵ Zob. K. Kłósek, *Działalność administracyjna ks. rektora Romana Bartnickiego*, dz. cyt., s. 92.

⁶ Tamże.

⁷ Zob. *Zarządzenie nr 5/97 Rektora Akademii Katolickiej w Warszawie z dnia 27 września 1997 r.*, w: *Kroniki Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie*, z. 1-3(6), rok akademicki 1997/1998, s. 61-62.

⁸ Opublikowane w: *Dz.U.* nr 58, poz. 249 oraz *Dz.U.* nr 5, poz. 26.

wało do istnienia na WT ATK czteroletnie dzienne studia doktoranckie⁹ w zakresie dyscypliny teologia w następujących trzynastu specjalnościach (zob. § 1, 2 i 3): biblistyka, teologia fundamentalna, religioznawstwo, teologia dogmatyczna, teologia moralna, teologia ekumeniczna, teologia duchowości, teologia pastoralna, homiletyka, katechetyka, liturgika, misjologia, teologia środków społecznego przekazu¹⁰. Na studia te mogła być przyjęta osoba, która spełniała warunki określone w ustawie ministerialnej z 1990 r. oraz uzyskała pozytywny wynik w postępowaniu kwalifikacyjnym (§ 4). Uczestnicy studiów doktoranckich mogli ubiegać się o stypendia doktoranckie w wysokości ustalonej przez Rektora (zob. § 5). Omawianemu tu zarządzeniu Rektora ATK towarzyszyły dwa załączniki (zob. § 7). Pierwszy z nich zawierał regulamin studiów doktoranckich, drugi zaś ramowy program tych studiów. Ksiądz rektor Bartnicki powołał na kierownika studiów doktoranckich na WT ATK ks. dra hab. Jana Załęskiego, który pełnił tę funkcję nieprzerwanie do lutego 2012 r. Od marca do sierpnia 2012 r. obowiązki kierownika studiów doktoranckich pełnił ks. dziekan prof. UKSW dr hab. Piotr Tomasiak, a od 1 września 2012 r. pieczę nad studiami doktoranckimi powierzono ks. prof. UKSW dr hab. Januszowi Kręcidło MS.

Uruchomienie na ATK regularnych studiów doktoranckich wiązało się z wypracowaniem przepisów porządkowych, które umożliwiałyby ich implantację w istniejące struktury wydziałów. Dlatego też Rektor uczelni pismem z dnia 5 kwietnia 1998 r. przedstawił wydziałom „Propozycje” instruuje jak to należy uczynić¹¹. Przekonywał władze wydziałów, że z finansowego punktu widzenia uczelni bardziej opłaca się przekazać prowadzenie ćwiczeń doktorantom niż zatrudniać w tym celu asystentów (taka była dotychczasowa praktyka). Z przeprowadzonej w „Propozycjach” kalkulacji wynika, że zatrudnienie asystenta kosztowało uczelnię dwa razy drożej (1084,2 zł miesięcznie – z czego po odjęciu opłat na ZUS i ZFZS asystent otrzymywał netto 603 zł) niż wy-

⁹ Niedługo potem, tzn. w listopadzie 1997 r. Rektor ATK powołał również do istnienia studia doktoranckie z filozofii i psychologii na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej.

¹⁰ Zob. *Zarządzenie nr 5/97 Rektora Akademii Katolickiej w Warszawie z dnia 27 września 1997 r.*, 61.

¹¹ Zob. *Propozycje Rektora dla Studium Doktoranckiego*, w: *Kroniki Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie*, z. 1-3(6), rok akademicki 1997/1998, s. 75-77.

datki związane ze stypendium dla doktoranta prowadzącego te same ćwiczenia (wysokość stypendium to 520 zł bez dodatkowych kosztów ponoszonych przez uczelnię). Rektor proponował, by zatrudnionych na wydziałach w ramach etatu asystentów kierować na urlop, jednocześnie rekrutując ich na studia doktoranckie. Na takim „zabiegu” korzystałyby obydwie strony – uczelnia zmniejszyłaby wydatki, a doktoranci, „przekwalifikowani” z asystentów, otrzymywaliby podobną kwotę miesięcznego stypendium/wynagrodzenia za liczbę ćwiczeń o połowę mniejszą. Asystenci byli bowiem zobowiązani do prowadzenia 7 lub 8 godzin ćwiczeń tygodniowo, natomiast doktoranci mieli prowadzić po 4 godz. ćwiczeń w tygodniu¹². Doktoranci i promotorzy mogli także ubiegać się o granty badawcze.

Studia Doktoranckie na ATK cieszyły się dużym zainteresowaniem, stąd też z roku na rok powiększała się liczba doktorantów. Aby umożliwić dostęp do trzeciego poziomu kształcenia jak największej liczbie kandydatów, Wydział Teologiczny ATK (a od 1999 r. Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego) stwarzał coraz szerszą ofertę edukacyjną na studiach doktoranckich. Obok dziennych studiów doktoranckich stacjonarnych w siedzibie WT na ul. Dewajtis w Warszawie powołano do istnienia czteroletnie studia doktoranckie niestacjonarne. Doktoranci, którzy zdecydowali się na tę ofertę kształcenia zobowiązani byli do zaliczenia w ciągu roku minimum 160 godzin wykładowych podczas dziewięciu dwudniowych zjazdów. Kształcenie odbywało się w następujących specjalnościach: teologia biblijna, teologia pastoralna, teologia dogmatyczna i teologia duchowości. Ten system kształcenia doktorantów cieszył się tak dużym powodzeniem, że zaadaptowano go (z modyfikacjami uwzględniającymi specyfikę każdego miejsca) w kilku polskich diecezjach, gdzie powstały ośrodki zamiejscowe studiów doktoranckich na WT UKSW. Te ośrodki powstały w: Łodzi, Łomży, Płocku i Radomiu.

Jeszcze inny wariant studiów doktoranckich na WT UKSW reprezentują dwa inne ośrodki kształcenia: Instytut Teologii Apostolstwa „Pallottianum” w Ołtarzewie¹³ oraz Instytut Maryjno-Kolbiański

¹² Tamże.

¹³ Dalsze szczegółowe informacje na temat ITA/CTA znaleźć można na stronie internetowej: <http://pallottianum.aidg.pl/dzialalnosc/historia-itacta/> (dostęp z dn. 5. 11. 2013 r.)

„Kolbianum” w Niepokalanowie. Od 1 marca 2013 r. obydwie ośrodki zamiejscowe zostały przemianowane na „centra” naukowe (ITA nosi obecnie nazwę Centrum Teologii Apostolstwa)¹⁴. Pierwszy z nich powołany został do istnienia w 1982 r. i od samego początku funkcjonował jako jednostka w ramach WT ATK. Wprowadzono tam oryginalny system kształcenia, które odbywało się w czterech tygodniowych sesjach zjazdowych w ciągu roku (160 godzin wykładowych). Po trzech latach studiów i napisaniu pracy licencjackiej, studenci „Pallottianum” zdawali przypisane egzaminy, uzyskując licencjat kanoniczny (zgodnie z wymogami Konstytucji Apostolskiej papieża Jana Pawła II z 1979 r. *Spientia christiana*). Kolejnym etapem kształcenia był rok doktorancki, podczas którego doktoranci ITA otwierali przewody doktorskie na WT ATK/UKSW. Dyrektorem tego ośrodka jest ks. prof. dr hab. Marian Kowalczyk SAC. Drugi z wymienionych powyżej ośrodków studiów doktoranckich poza siedzibą WT UKSW w Warszawie to Instytut Maryjno-Kolbiański „Kolbianum” w Niepokalanowie. Ośrodek ten jest młodą¹⁵, bardzo prężną jednostką, której struktura wzorowana jest na „Pallottianum”. Jego twórcą i dyrektorem jest o. prof. UKSW dr hab. Grzegorz Bartosik OFM.

Ustawa o Szkolnictwie Wyższym z dnia 27 lipca 2005 r.¹⁶ wprowadziła liczne innowacje, gdy idzie o sposób organizowania studiów doktoranckich w uczelniach. Innowacje te dotyczą przede wszystkim obowiązkowych praktyk dydaktycznych dla doktorantów oraz stypendiów doktoranckich i dotacji projakościowej itp. (Rozdział 3, art. 195-201). Najświeższe szczegółowe rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie kształcenia na studiach doktoranckich i stypendiów dla doktorantów pochodzą z 2011 r.¹⁷ Są to praktyczne zalecenia,

¹⁴ Jest to skutek konieczności wprowadzenia w życie Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r., § 18 ust. 1 pkt 11 i ust. 2 pkt. 1.

¹⁵ Ośrodek powstał na mocy zarządzenia 8/2010 rektora UKSW ks. prof. dra hab. Ryszarda Rumianka z dnia 19 stycznia 2010 r. Zasady funkcjonowania tego ośrodka znaleźć można na stronie: <http://kolbianum.franciszkanie.pl/news.php> (dostęp z dn. 8.11.2013 r.)

¹⁶ Dz.U. 2005, nr 164, poz. 1365.

¹⁷ Należy tu wymienić trzy rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego: z dnia 1 września 2011 r. „w sprawie kształcenia na studiach doktoranckich w uczelniach i jednostkach naukowych” (Dz.U. 2011, nr 196, poz. 1169); z dnia 14 września 2011 r. „w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłacania dokto-

uszczegółowiające zapisy Ustawy o Szkolnictwie Wyższym z 2005 r. i stanowiące razem z nią podstawę do sporządzania przez jednostki organizacyjne uczelni regulaminów studiów doktoranckich.

Nowy regulamin studiów doktoranckich w UKSW został uchwalony przez senat uczelni w dniu 25 kwietnia 2013 r. i wszedł w życie z dniem 1 października 2013 r.¹⁸ Zgodnie z zapisem owego regulaminu (§ 2 ust. 1): „Celem kształcenia na studiach jest przygotowanie uczestników do samodzielnej działalności badawczej i twórczej, samodzielnej działalności dydaktycznej oraz uzyskania stopnia naukowego doktora”. Regulamin ten ujmuje również specyfikę studiów doktoranckich na Wydziale Teologicznym, gdzie prócz praw ministerialnych respektowane muszą być także regulacje wskazane w konstytucji apostołskiej *Sapientia christiana*, zgodnie z którymi studia doktoranckie w naukach teologicznych powinny obejmować dwa cykle: trwający dwa lata cykl specjalistyczny, który kończy się uzyskaniem stopnia akademickiego kościelnego licencjatu w określonej specjalności teologicznej oraz dwuletni cykl, w ramach którego doskonali się naukowe wykształcenie teologiczne i opracowuje rozprawę doktorską.

Istotnym *novum* studiów doktoranckich na UKSW, wynikającym z rozporządzeń ministerialnych z 2011 r. i ujętym w regulaminie studiów (§ 6 ust. 6) jest wprowadzenie obowiązkowych dla wszystkich doktorantów praktyk dydaktycznych w wymiarze czasowym od 10 do 90 godzin w skali roku. Kolejnym ważnym obowiązkowym elementem studiów doktoranckich są zajęcia fakultatywne rozwijające umiejętności dydaktyczne lub zawodowe – co najmniej 15 godzin w toku studiów.

Istotnym elementem motywacyjnym do intensyfikowania pracy naukowobadawczej przez doktorantów są stypendia naukowe. Doktoranci WT UKSW mogą składać wnioski o pięć rodzajów stypendiów: stypendia doktoranckie, stypendia doktoranckie z dotacji projakościowej, stypendia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, stypendia Rektora UKSW dla najlepszego doktoranta oraz stypendia socjalne. W roku aka-

rantom stypendiów ministra za wybitne osiągnięcia” (Dz.U. 2011, nr 214, poz. 1271); z dnia 5 października 2011 r. „w sprawie studiów doktoranckich oraz stypendiów doktoranckich” (Dz.U. 2011, nr 225, poz. 1351).

¹⁸ Poprzedni regulamin obowiązywał od 2007 r.: uchwała nr 22/2007 Senatu UKSW z dnia 26 kwietnia 2007 r. w sprawie Regulaminu Studiów Doktoranckich na UKSW (z późniejszymi zmianami).

demickim 2012/13 dziewiętnastu doktorantów z WT UKSW otrzymywało stypendia doktoranckie (wysokość stypendium: miesiące X-XII 2012 r. – 1131 zł; miesiące I-IX 2013 r. – 1233 zł) a 56 doktorantów stypendia z dotacji projakościowej (miesięczna wysokość stypendium: 1182,50 zł).

Studia doktoranckie na Wydziale Teologicznym UKSW przeżywają obecnie prawdziwy rozkwit. Miarą skuteczności kształcenia jest liczba promocji doktorskich oraz liczba otwartych przewodów doktorskich. W roku akademickim 2012/2013 odbyły się na WT UKSW 42 obrony doktoratów, a 362 osoby otworzyły swoje przewody doktorskie. Szeroki wachlarz proponowanych specjalności, wysoki poziom kształcenia oraz zróżnicowane formy prowadzenia zajęć dostosowane do możliwości i potrzeb doktorantów sprawiają, że liczba kandydatów przystępujących corocznie do rozmów kwalifikacyjnych jest naprawdę imponująca.

W roku akademickim 2012/2013 na studiach doktoranckich stacjonarnych na WT UKSW w Warszawie studiowało łącznie 229 doktorantów w następujących specjalizacjach: bibliistyka (12), teologia dogmatyczna (19), teologia moralna (20), teologia fundamentalna (11), teologia duchowości (18), teologia pastoralna (28), liturgika (14), katechetyka (14), homiletyka (5), teologia ekumeniczna (7), teologia środków społecznego przekazu (19), teologia kultury (12), religiologia (9), misjologia (41). Jeszcze większa liczba doktorantów (277) Wydziału Teologicznego UKSW uczestniczyła w roku akademickim 2012/2013 w niestacjonarnym systemie kształcenia. W siedzibie Wydziału na ul. Dewajtis 5 w Warszawie studiowało 87 doktorantów studiów niestacjonarnych w czterech specjalnościach: bibliistyka, teologia moralna, teologia duchowości, teologia pastoralna. Gdy idzie o ośrodki zamiejscowe WT UKSW, statystyka uczestnictwa w programie kształcenia na studiach doktoranckich wyglądała w roku akademickim 2012/2013 następująco: ośrodek w Łomży – 58; ośrodek w Łodzi – 47; ośrodek w Radomiu – 19; Centrum Teologii Apostolstwa „Pallottianum” w Ołtarzewie – 37; Centrum Maryjno-Kolbjańskie „Kolbianum” w Niepokalanowie – 29. Łączna liczba doktorantów na studiach doktoranckich stacjonarnych i niestacjonarnych na WT UKSW w roku akademickim 2012/2013 wynosiła 506 osób.

W obecnym roku akademickim 2013/2014 w cyklu kształcenia na studiach doktoranckich stacjonarnych na WT UKSW uczestniczy 259 doktorantów. Zatem odnotowuje się tendencję wzrostową o 30 osób w stosunku do ubiegłego roku akademickiego. Gdy idzie o studia doktoranckie niestacjonarne na WT UKSW, to w roku akademickim 2012/2013 łącznie we wszystkich ośrodkach studiowało 277 osób. Natomiast łączna liczba doktorantów na studiach niestacjonarnych na WT UKSW w bieżącym roku akademickim to 255 osób – zatem o 22 doktorantów mniej niż w ubiegłym roku akademickim. Liczby tej nie należy jednak odczytywać jako wskaźnika tendencji spadkowej, gdyż nie obejmuje ona studentów studiów podyplomowych w zamiejscowych ośrodkach naukowobadawczych (Łódź, Łomża, Płock, Gdynia), którzy *de facto* realizują program studiów doktoranckich (zob. poniżej) i którzy w znacznej części za trzy lata po zdaniu egzaminów licencjackich podejmą dwuletnie studia doktoranckie w siedzibie macierzystej w Warszawie. Ogółem w obecnym roku akademickim na WT UKSW studiuje 514 doktorantów, a zatem o 8 osób więcej niż w roku ubiegłym.

Fakt ten wart jest szczególnego odnotowania, gdyż istniały uzasadnione obawy, że liczba doktorantów może radykalnie zmniejszyć się wskutek dwóch czynników. Pierwszym z nich było wprowadzenie przez ministerstwo nowych bardziej zaostrzonych wymogów odnośnie do otwierania przewodów doktorskich. Zwiększenie wymagań dotyczy przede wszystkim poziomu znajomości języka obcego oraz konieczności opublikowania co najmniej jednego artykułu w czasopiśmie recenzowanym (lub monografii naukowej). Drugi czynnik to zakaz prowadzenia przez uczelnie studiów (także doktoranckich) poza obszarem metropolitalnym¹⁹. W związku z tym w roku akademickim 2013/2014 WT UKSW nie mógł już prowadzić rekrutacji na studia doktoranckie w ośrodkach zamiejscowych leżących poza warszawskim obszarem metropolitalnym (Łomża, Łódź)²⁰. Zaistniała sytuacja zmusiła władze Wydziału Teologicznego UKSW do podjęcia starań zmierzających do wypracowanie innej formuły funkcjonowania ośrodków zamiejsc-

¹⁹ Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r., § 18 ust. 1 pkt 11 i ust. 2 pkt. 1.

²⁰ Także zamiejscowy wydział w Radomiu od roku akademickiego 2013/14 nie jest już afiliowany do WT UKSW.

wych, tak by mogły one działać zgodnie z nowym prawem. Rezultatem tych starań było przekwalifikowanie w zamiejscowych ośrodkach naukowobadawczych dotychczasowych studiów doktoranckich w studia podyplomowe i określenie dla nich ramowego planu zajęć (uchwała Rady Wydziału Teologicznego UKSW z dnia 17 czerwca 2013 r.)²¹. Studia podyplomowe w zamiejscowych ośrodkach naukowobadawczych mają trwać trzy lata i kończyć się egzaminem licencjackim. Ramowy program tych studiów podyplomowych obejmuje 160 godzin w skali roku²². Absolwenci tych ośrodków będą mogli następnie być rekrutowani na trzeci rok studiów doktoranckich niestacjonarnych w ośrodku macierzystym WT UKSW w Warszawie²³.

Gdy idzie o dalsze perspektywy funkcjonowania studiów doktoranckich na WT UKSW, władze wydziału stawiają sobie za cel zachowanie i dalsze rozwijanie wysokiego poziomu oraz szerokiej oferty kształcenia, co daje nadzieję na utrzymanie konkurencyjnej oferty naukowej w odniesieniu do polskich i zagranicznych ośrodków. Podejmowanie działań w tym kierunku jest szczególnie ważne jeśli chcemy utrzymać wysoką liczbę doktorantów w sytuacji demograficznego niżu. Poza tym każdy rok przynosi „niespodzianki” (zwłaszcza ze strony ministerialnej), na które należy szukać adekwatnych „odpowiedzi”.

Doctoral studies at the Theological Faculty of the CSWU – yesterday, today, tomorrow

Summary

The article aims at showing the beginnings, development, present state and the future perspectives of doctoral studies at the Theological Faculty of the Cardinal Stefan Wyszyński University (CSWU) in Warsaw. The Theological Faculty was founded in the year 1954 along with the Academy of Catholic Theology which was transformed in the

²¹ Prócz wyżej wzmiankowanych uchwała ta dotyczy także ośrodków w Gdańsku i Płocku.

²² Na poszczególne subdyscypliny teologiczne należy przeznaczyć następującą liczbę godzin dydaktycznych: teologia biblijna – 36; teologia praktyczna – 36; teologia systematyczna – 72. Program studiów przewiduje również 6 godzin seminarium naukowego w ciągu roku akademickiego.

²³ Studia te trwać będą dla nich dwa lata.

CSWU in 1999. Even though the regular doctoral studies were founded at the Theological Faculty CSWU only in 1997, from its beginnings in 1954 many doctoral students fostered their education and defended their theses. The development of doctoral studies at the Theological Faculty CSWU is really impressive. Every specialization in theology has its own process of education. Besides the mother-place of the TF in Warsaw, the doctoral studies are conducted in several filial centers (Ołtarzew, Niepokalanów, Łódź, Łomża). In the present academic year 514 doctoral students improve their knowledge and skills at the TF CUSW. As to the future development, despite a baby bust in Poland and many other problems that must be faced, the professors of the Theological Faculty CSWU hope to maintain high level of education and comparable number of students enrolled in doctoral studies.